CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
юридичний факультет
Кафедра теорії права та прав людини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«31» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ТЕОРІЯ ПРАВА

обов'язкова

Освітня програма Право
Спеціальність D 8 Право
Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
юридичний факультет
Мова навчання українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія права», складена відповідно до вимог Освітньої програми «Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Розробники:

Донченко Ольга Павлівна, доцентка кафедри теорії права та прав людини, кандидатка юридичних наук;

Грекул-Ковалик Тетяна Анатоліївна, доцентка кафедри теорії права та прав людини, кандидатка юридичних наук;

Павлюк Анатолій Григорович, асистент кафедри теорії права та прав людини, кандидат юридичних наук.

Викладачі, що забезпечують читання даної навчальної дисципліни:

Донченко Ольга Павлівна, доцентка кафедри теорії права та прав людини, кандидатка юридичних наук;

Грекул-Ковалик Тетяна Анатоліївна, доцентка кафедри теорії права та прав людини, кандидатка юридичних наук;

Павлюк Анатолій Григорович, асистент кафедри теорії права та прав людини, кандидат юридичних наук.

Погоджено з гарантом ОП Право _____ **д.ю.н., проф. Оксана ЩЕРБАНЮК**

Затверджено на засіданні кафедри теорії права та прав людини

Протокол № 2 від «31» серпня 2026 року

Завідувач кафедри теорії права та прав людини _____ **д.ю.н., проф. Наталія ГУРАЛЕНКО**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 2 від «31» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Мета навчальної дисципліни. Вища юридична освіта традиційно починається з вивчення теорії права – ключової юридичної науки, яка є підґрунтям для вивчення інших юридичних дисциплін. У системі юридичних наук теорія права виконує функції отримання, оновлення і поглиблення знань про основні закономірності правового середовища, систематизації і збагачення юридичної науки в цілому, а також відповідає за зв'язки юридичної науки з іншими суспільними науками.

Об'єктивні знання, здобуті цією наукою, використовуються галузевими та іншими юридичними науками як вихідні положення. Найважливішими завданнями теорії права є надання юридичній науці системності, внесення методологічної єдності, а також систематизація, тлумачення та узагальнення фактів правової дійсності.

Навчальна дисципліна «Теорія права» вивчає загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування правових явищ, глибинну сутність права та його взаємозв'язок з державою, а також з різноманітними суспільними явищами і процесами. Держава розглядається з точки зору її правового оформлення, а право – в контексті його державного забезпечення як основоположної людської цінності та регулятора суспільних відносин.

Навчальна дисципліна «Теорія права» передбачає ознайомлення з широким колом правознавчих концепцій, які містяться у працях вітчизняних та зарубіжних авторів, а також використовує положення інших наук (філософії, політології, соціології, історії та ін.). Провідними ідеологічними засадами у вивченні правової сфери виступають ідеї пріоритетності прав і свобод людини і громадянина, правової соціальної держави, панування права і верховенства правового закону, демократії, законності.

Усвідомлення значення і місця «Теорії права» в системі юридичних наук знайшло своє відображення у запропонованій програмі, що дає можливості при успішному її проходженні досягти поставленої ***мети:*** 1) формування наукового світогляду студентів-бакалаврів через засвоєння ними ціннісних характеристик права та опанування основоположних ідей, концепцій, юридичних конструкцій у сфері права; 2) підвищення правової теоретико-методологічної культури студентів-бакалаврів шляхом опанування основ категоріально-понятійного апарату правознавства, засвоєння студентами прийомів та методів обрання відповідного методологічного інструментарію до засвоєння змісту та сутності права; 3) формування у студентів умінь самостійно аналізувати та оцінювати базову юридичну практику з позицій основоположних засад права; 4) оволодіння студентами основами проведення чіткої демаркаційної лінії між антропосоціокультурними та позитивістськими концепціями права.

Пререквізити. Для підвищення ефективності засвоєння курсу, до початку або разом із навчальною дисципліною «Теорія права» здобувач вищої освіти має вивчити такі дисципліни, як «Права людини», «Історія європейського права» та ін.

Результати навчання. Після вивчення навчальної дисципліни «Теорія права» студент володітиме сукупністю загальних і фахових компетентностей, що закріплені в Освітній програмі підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 17. Здатність працювати автономно.

ЗК 18. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 20. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 21. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і обов'язків.

Спеціальні компетентності спеціальності (СК):

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 17. Розуміння природи правової культури та здатність діяти у відповідності з нею.

СК 18. Розуміння права як цінності та здатність діяти відповідно до цього.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ПРН 24. Демонструвати критичне творче осмислення правових норм, законів, правових явищ з погляду їх гуманістичного, демократичного і морального змісту.

ПРН 25. Демонструвати необхідні знання та розуміння права як засобу задоволення науково обґрунтованих, соціально справедливих загальнолюдських потреб та інтересів громадян, їх об'єднань та діяти відповідно до цього.

Визначений робочою програмою перелік компетентностей, що закріплені в Освітній програмі підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право, їх логічна послідовність здатні забезпечити здобуття студентами теоретичних знань, умінь, навичок, достатніх для вирішення комплексних проблем у сфері професійної діяльності. Їх зміст також вказує на здатність забезпечити належну підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий освітньо-науковий простір фахівців у галузі права, спроможних вирішувати комплексні проблеми у сфері професійної діяльності, виробляти нові теоретичні та прикладні ідеї, приймати відповідні організаційні та управлінські рішення.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	**Рік з підготовки**	**Семестр**	**Кількість**		**Кількість годин**						**Вид підсумкового контролю**
			кредитів	**годин**	**лекції**	**практичні**	**семінарські**	**лабораторні**	**самостійна робота**	**індивідуальні завдання**	
Денна	1	1	5,0	150	30	60	–	–	60	–	екзамен
Заочна	1	1	5,0	150	6	12	–	–	132	–	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 1. Загальне вчення про право**											
Тема 1. Теорія права в системі юридичних наук	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 2. Право в системі	10	2	4	–	–	4	10	1	–	–	–	9

соціального регулювання												
Тема 3. Праворозуміння	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 4. Принципи права	5	1	2	–	–	2	5	–	0,5	–	–	4,5
Тема 5. Функції права	5	1	2	–	–	2	5	–	0,5	–	–	4,5
Тема 6. Право і держава	10	2	4	–	–	4	10	1	–	–	–	9
Тема 7. Джерела права	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 8. Система права і правова система.	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 9. Норми права	10	2	4	–	–	4	10	1	1	–	–	8
Разом за ЗМ 1	**80**	**16**	**32**	**–**	**–**	**32**	**80**	**3**	**6**	**–**	**–**	**71**
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 2. Дія права**											
Тема 10. Правотворчість	10	2	4	–	–	4	10	1	–	–	–	9
Тема 11. Правове регулювання	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 12. Правові відносини	10	2	4	–	–	4	10	1	1	–	–	8
Тема 13. Реалізація права	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 14. Тлумачення права	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	9
Тема 15. Правова поведінка	5	1	2	–	–	2	5	–	0,5	–	–	4,5
Тема 16. Правопорушення	5	1	2	–	–	2	5	–	0,5	–	–	4,5
Тема 17. Юридична відповідальність	10	2	4	–	–	4	10	1	1	–	–	8
Разом за ЗМ 2	**70**	**14**	**28**	**–**	**–**	**28**	**70**	**3**	**6**	**–**	**–**	**61**
Усього годин	**150**	**30**	**60**	**–**	**–**	**60**	**150**	**6**	**12**	**–**	**–**	**132**

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	***Теорія права в системі юридичних наук*** Об'єкт, предмет та особливості Теорії права як юридичної науки. Функції Теорії права як юридичної науки. Методологія Теорії права як юридичної науки та її структура. Проблеми та перспективи розвитку Теорії права як юридичної науки та навчальної дисципліни
2.	***Право в системі соціального регулювання*** Поняття, ознаки, види соціального регулювання. Поняття, ознаки, функції соціальних норм. Види соціальних норм. Право в системі соціальних норм. Співвідношення права з іншими соціальними нормами
3.	***Праворозуміння*** Основні причини та закономірності походження права. Відмінності права від соціальних норм первісного суспільства. Загальна характеристика основних вчень та концепцій про право. Поняття та ознаки права. Сутність і соціальне призначення права
4.	***Принципи права*** Поняття і значення принципів права. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. Загально-правові принципи. Міжгалузеві і галузеві принципи. Принципи правових інститутів
5.	***Функції права*** Поняття та ознаки функцій права. Система функцій права. Спеціально-юридичні функції права
6.	***Право і держава*** Держава як правова організація влади. Поняття, ознаки та види державного суверенітету. Форма держави як правовий спосіб її організації. Державний апарат як юридично оформлена система державних органів влади. Правові форми здійснення функцій держави. Поняття та ознаки правової держави. Правова держава та громадянське суспільство.
7.	***Джерела права***

	Поняття джерела (форми) права. Види форм (джерел) права. Нормативно-правовий акт як форма (джерело) права: поняття, види
8.	***Система права і правова система.*** Поняття та елементи системи права. Система законодавства: поняття та структура. Співвідношення системи права і системи законодавства. Систематизація законодавства: основні типи і види. Поняття та структура правової системи. Поняття правової сім'ї
9.	***Норми права*** Поняття та ознаки норми права. Структура правової норми. Гіпотеза. Диспозиція. Санкція. Класифікація правових норм. Співвідношення норми права і статті закону
10.	***Правотворчість*** Правоутворення, правотворчість, законотворчість: поняття і співвідношення. Функції, принципи і види правотворчості. Стадії правотворчого процесу. Законодавча техніка
11.	***Правове регулювання*** Поняття правового регулювання. Способи, методи, типи, види правового регулювання. Правовий режим. Механізм правового регулювання
12.	***Правові відносини*** Поняття, ознаки та види правовідносин. Поняття та види суб'єктів правовідносин. Поняття правосуб'єктності. Об'єкти правовідносин: поняття і види. Зміст правовідносин. Юридичні факти та їх класифікація
13.	***Реалізація права*** Поняття і форми реалізації права. Застосування права як особлива форма реалізації права. Акти застосування права: поняття, ознаки, види. Вимоги правильного застосування правових норм
14.	***Тлумачення права*** Тлумачення норм права як специфічна форма юридичного пізнання: поняття та види Тлумачення-з'ясування та тлумачення-роз'яснення правових норм: поняття, значення, види. Види і способи тлумачення правових норм Інтерпретаційно-правові акти: поняття, юридичні властивості, види
15.	***Правова поведінка*** Правомірна поведінка та її ознаки. Мотиви правомірної поведінки. Види правомірної поведінки: основна характеристика
16.	***Правопорушення*** Правопорушення: поняття та ознаки. Склад правопорушення. Види правопорушень. Причини правопорушень
17.	***Юридична відповідальність*** Юридична відповідальність: поняття та ознаки. Підстави та цілі юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Підстави для притягнення і звільнення від юридичної відповідальності

Тематика практичних занять з переліком питань

№	**Назва теми (питання/завдання)**
1.1	***Теорія права як юридична наука*** **Питання:** Об'єкт, предмет та структура юридичної науки. Об'єкт, предмет та особливості Теорії права як юридичної науки. Завдання Теорії права як юридичної науки. Функції Теорії права як юридичної науки. Місце курсу «Теорія права» у системі суспільних та правових дисциплін. Теорія права як юридична наука та навчальна дисципліна. Проблеми та перспективи розвитку Теорії права як юридичної науки та навчальної дисципліни. **Завдання:** Визначте спільне та відмінне між теорією права, філософією права та соціологією права; складіть порівняльну таблицю.

1.2	***Методологія теорії права*** **Питання:** Методологія Теорії права як юридичної науки та її структура. Загальні методи Теорії права як юридичної науки. Спеціальні методи Теорії права як юридичної науки. Власне правові методи Теорії права як юридичної науки. **Завдання:** Поміркуйте, які, на Вашу думку, методи можна вважати основними, а які допоміжними? Чому? Як взаємодіють різні методи у загальній системі методології юридичної науки? Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
2.1	***Соціальне регулювання*** **Питання:** Поняття та зміст соціального регулювання. Поняття соціальних норм та їх ознаки. Види соціальних норм. **Завдання:** Поміркуйте про соціальну природу права. Чому право є соціальною цінністю? Право і правда є спорідненими? Відповідь обґрунтуйте.
2.2	***Право у системі соціальних норм*** **Питання:** Право і політичні норми. Право і корпоративні норми. Право і релігійні норми. Право і звичай. Право і мораль. Право і технічні норми. **Завдання:** Заповніть таблицю: «Відмінності між нормами моралі і нормами права».
3.1	***Поняття та типи праворозуміння*** **Питання:** Поняття та типи праворозуміння. Природно-правовий тип праворозуміння. Юридичний позитивізм як тип праворозуміння. Соціологічний тип праворозуміння. Концепція «живого права» Євгена Ерліха. **Завдання:** Проаналізуйте вказані тези та вкажіть, якому типу праворозуміння вони відповідають. Свою відповідь обґрунтуйте. . дієвість права пов'язана з формальною визначеністю норм права; . право пов'язане не з державою, а з природою людини; . зміст права зумовлюють об'єктивно існуючі суспільні відносини; . право – це система психічних емоцій та почуттів людини.
3.2	***Поняття та ознаки права*** **Питання:** Природа, поняття, соціальні та юридичні ознаки права. Сутність, соціальне призначення, зміст та цінність права. **Завдання:** На вашу думку, чим зумовлена багатозначність та багатоманітність поняття «право»? Наприклад, у сучасній юридичній науці виділяють різні підходи до визначення поняття права: . право – це масштаб і міра свободи людей; . право – це система регулювання, що ґрунтується на принципі справедливості; . право – це система загальнообов'язкових, забезпечених державою правил поведінки; . право – це способи створення правопорядку; . право – це система суспільних цінностей. Яке з наведених понять, на Вашу думку, найбільш точно відображає зміст права? Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
4	***Принципи права: поняття та види*** **Питання:** Основоположні (загальнолюдські) принципи права: принципи гуманізму, справедливості, свободи, рівності. Загальні принципи права: принципи верховенства права, єдності прав та обов'язків, гарантованості прав та свобод людини і громадянина. Галузеві та міжгалузеві принципи права. **Завдання:** Охарактеризуйте принципи правової визначеності, пропорційності й добросовісності та їх вплив на ефективність дії верховенства права. Відповідь обґрунтуйте. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
5	***Функції права: поняття та види*** **Питання:** Поняття, ознаки та система функцій права. Загально-соціальні функції права. Спеціально-юридичні функції права: регулятивна функція права, охоронна функція права. Додаткові функції права: компенсаційна, правопоновлююча та обмежувальна функції права.

	Завдання: Проаналізуйте ст. 56 Конституції України, визначте вид функції права: «Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень». Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
6.1	***Право і влада держави*** **Питання:** Держава як правова організація влади. Поняття, ознаки та види державного суверенітету. Форма держави як правовий спосіб її організації. Державний апарат як юридично оформлена система державних органів влади. Правові форми здійснення функцій держави. **Завдання:** 1. Визначте форму державного правління: А) Нідерланди – Монарх de-jure є главою держави, але участі в управлінні країною фактично не бере; уряд формується парламентом та є відповідальним перед ним. Б) Бруней – Влада поділяється між монархом та парламентом; парламент здійснює законодавчу владу, але монарх має право законодавчого вето; уряд призначається монархом та йому підпорядковується. В) Мексика – Президент обирається на прямих виборах; уряд призначається президентом та підзвітний йому. Г) Угорщина – Президент обирається парламентом; президент не є главою уряду; главу уряду визначає парламент, сформований партійною більшістю; уряд несе відповідальність перед парламентом. Д) Перу – Президент обирається всенародними виборами; Президент не очолює уряд; уряд призначається Президентом за погодженням із Парламентом. 2. Визначте форму державного устрою: А) Індія – союзна складна держава, територія якої поділяється на штати. Б) Греція – єдина держава, яка складається з адміністративно-територіальних одиниць, які не мають ознак державного суверенітету. В) Фінляндія – єдина держава, яка складається з адміністративно-територіальних одиниць, які не мають ознак державного суверенітету; у складі держави є автономне утворення. 3. Визначте форму державного режиму: А) Вавилон – влада правителя є необмеженою над всім суспільством; жорстка централізація влади. Б) Індонезія – політичний режим, при якому участь народу у владі є мінімальною. В) Франція – державний режим, при якому участь народу у владі є значною; політичний плюралізм. Поясніть відмінності у наведених прикладах.
6.2	***Правова держава та громадянське суспільство*** **Питання:** Поняття та ознаки правової держави. Правова держава та громадянське суспільство. **Завдання:** 1. Викресліть «неправильне» у наведених списках: А) референдум, вибори, плебісцит, імпічмент. Б) віковий ценз, ценз осілості, ценз громадянства, майновий ценз, релігійний ценз. В) тоталітаризм, охлократія, демократія, тиранія, плюралізм. Г) територія, населення, суверенітет, публічна влада, нейтралітет. Д) теорія еліт, теорія загального благоденства, технократична теорія, природня теорія. Відповіді обґрунтуйте. 2. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
7.1	***Джерела права: поняття, ознаки, види*** **Питання:** Поняття та види джерел права. Правовий звичай. Нормативно-правовий акт. Правовий прецедент. Судовий прецедент та його види. Міжнародно-правовий договір у системі джерел права. Загальні принципи права як джерело права. Правова доктрина та її значення як джерела права. **Завдання:** Поміркуйте, правовий звичай – це «мертве право»?
7.2	***Джерела сучасного права*** **Питання:** Стан і перспективи розвитку джерел сучасного права. Система джерел права України. **Завдання:** Визначте на прикладах позитивні та негативні тенденції українського звичаєвого права. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
8.1	***Система права і система законодавства***

	Питання: Поняття системи права. Публічне і приватне право. Матеріальне та процесуальне право. Предмет і метод правового регулювання. Галузь, підгалузь, інститут та норма права як елементи системи права. Поняття, ознаки та структура системи законодавства. Співвідношення системи права і системи законодавства. Систематизація законодавства. Співвідношення міжнародного і національного права. **Завдання:** Чому, на вашу думку, система законодавства не завжди співпадає з системою права?
8.2	***Правові системи сучасності*** **Питання:** Поняття, типології та класифікації правових систем. Романо-германська правова система. Місце України у романо-германській правовій системі. Англо-саксонська правова система. Релігійно-традиційна правова система. **Завдання:** Який тип правових систем властивий таким країнам, як Франція, Англія, США, Італія, Австрія, Японія, Україна. Відповідь обґрунтуйте. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
9.1	***Поняття, ознаки та види норм права*** **Питання:** Норма права: поняття та ознаки. Види правових норм. Спеціалізовані (нетипові) норми права. **Завдання:** Визначте вид, предмет правового регулювання та галузеву приналежність норми у нижче наведених прикладах: а) «Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів, пов'язана з фізичним опором або образою, а так само з іншими протиправними діями, - тягне за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку»; б) Договір купівлі-продажу визнається укладеним з умовою його виконання до чітко визначеного терміну, якщо з нього зрозуміло випливає, що при порушенні терміну його виконання покупець втрачає інтерес до договору; в) Працівникам надається щорічна відпустка зі збереженням місця роботи та середнього заробітку; г) Незаконна видача чи підробка рецептів чи інших документів, які дають право на отримання наркотичних чи психотропних засобів; д) Перевищенням заходів, необхідних для затримання злочинця, є умисне заподіяння йому надмірної шкоди; е) Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України; є) Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних.
9.2	***Структура норми права*** **Питання:** Структура норми права. Структура норми права і норми-розпорядження. Форми викладення норм права у статтях нормативно-правових актів. Співвідношення норми права та статті нормативно-правового акту. **Завдання:** Визначте елементи норми права у нижче наведених прикладах: а) «Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів, пов'язана з фізичним опором або образою, а так само з іншими протиправними діями, - тягне за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку»; б) Договір купівлі-продажу визнається укладеним з умовою його виконання до чітко визначеного терміну, якщо з нього зрозуміло випливає, що при порушенні терміну його виконання покупець втрачає інтерес до договору; в) Працівникам надається щорічна відпустка зі збереженням місця роботи та середнього заробітку; г) Незаконна видача чи підробка рецептів чи інших документів, які дають право на отримання наркотичних чи психотропних засобів; д) Перевищенням заходів, необхідних для затримання злочинця, є умисне заподіяння йому надмірної шкоди; е) Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України; є) Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
10.1	***Правотворчість: поняття, види, стадії***

	Питання: Природа, поняття та ознаки правотворчості. Функції та принципи правотворчості. Суб'єкти правотворчості. Види правотворчості. Основні стадії правотворчості. **Завдання:** Спробуйте виділити стадії правотворчого процесу на прикладах (видання ректором наказу про зарахування студентів, видання наказу про прийняття працівника на роботу і т. п.).
10.2	***Дія нормативних актів в часі, просторі та за колом осіб*** **Питання:** Поняття, ознаки та види нормативно-правового акту. Поняття, ознаки та види законів. Конституція – основний закон держави і громадянського суспільства. Поняття та види підзаконного нормативно-правових актів. Дія нормативно-правового акту в часі, в просторі, за колом осіб. **Завдання:** Римські юристи стверджували: «Закон дивиться вперед, але не дивиться назад». Яке правило дії закону в часі визначено у цьому висловлюванні? Обґрунтуйте свою точку зору. Яке місце у загальному правилі займає закон про амністію? Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
11.1	***Правове регулювання: поняття та ознаки*** **Питання:** Поняття та особливості правового регулювання суспільних відносин. Предмет правового регулювання суспільних відносин. Типи правового регулювання. Види правового регулювання. Правовий режим. **Завдання:** Заповніть таблицю «Правове регулювання».
11.2	***Сфера, основні напрямки, межі та стадії правового регулювання*** **Питання:** Механізм правового регулювання суспільних відносин: поняття, елементи, стадії. Межі правового регулювання. Способи та методи правового регулювання. Ефективність правового регулювання. **Завдання:** Заповніть таблицю «Сфери правового регулювання». Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
12.1	***Правові відносини: поняття, ознаки, види*** **Питання:** Поняття та ознаки правовідносин. Види правовідносин. **Завдання:** Проаналізуйте запропоновані ситуації і визначте вид правовідношення: за предметом регулювання (галузева приналежність); за специфікою правового регулювання (матеріальне чи процесуальне); за кількістю учасників (просте чи складне); за змістом (регулятивне чи охоронне); за ступенем визначеності суб'єктів (відносне чи абсолютне); за тривалістю (довгострокове чи короткострокове). Ситуації: -15-річний хлопець звернувся до органів опіки і піклування з проханням направити його в реабілітаційний центр, так як його батьки жорстоко з ним поводяться (медичною експертизою були встановлені сліди побоїв). -Буфетчиця школи Іваненко по дорозі на роботу потрапила в затор: поліція перекрила дорогу через аварію. Крім того, працівники поліції притягнули її в якості понятої. Директор школи звільнив Іваненко за прогул, пояснивши, що вона, перед тим як погоджуватись давати покази, повинна була добре зважити всі «за» (допомога поліції у розслідуванні причин аварії) та «проти» (голодними залишили на весь день декілька сотень учнів школи). -12-річний учень придбав на дані йому батьками гроші, підручники. -11-річний хлопчик звернувся з проханням до директора магазину взяти його на роботу в якості різноробочого, так як в його сім'ї складне матеріальне становище і він бажає допомогти своїм батькам.
12.2	***Структура правовідносин*** **Питання:** Поняття та загальна характеристика складу правовідносин. Поняття та види об'єктів правовідносин. Поняття та види суб'єктів правовідносин. Правосуб'єктність. Зміст правовідносин: суб'єктивне право та юридичний обов'язок. Юридичні факти: поняття та види. Юридичні факти і фактичні склади **Завдання:** Проаналізуйте запропоновані ситуації і дайте відповіді на запитання: визначте підстави для виникнення, зміни чи припинення даного правовідношення (дію чи подію). Якщо підставою для виникнення є подія, визначіть її характер (абсолютна чи відносна); але якщо підставою є дія, то яка саме: юридичний вчинок, юридичний акт чи угода.

	Ситуації: -15-річний хлопець звернувся до органів опіки і піклування з проханням направити його в реабілітаційний центр, так як його батьки жорстоко з ним поводяться (медичною експертизою були встановлені сліди побоїв). -Буфетчиця школи Іваненко по дорозі на роботу потрапила в затор: поліція перекрила дорогу через аварію. Крім того, працівники поліції притягнули її в якості понятої. Директор школи звільнив Іваненко за прогул, пояснивши, що вона, перед тим як погоджуватись давати покази, повинна була добре зважити всі «за» (допомога поліції у розслідуванні причин аварії) та «проти» (голодними залишили на весь день декілька сотень учнів школи). -12-річний учень придбав на дані йому батьками гроші, підручники. -11-річний хлопчик звернувся з проханням до директора магазину взяти його на роботу в якості різноробочого, так як в його сім'ї складне матеріальне становище і він бажає допомогти своїм батькам. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
13.1	***Реалізація права: поняття та форми*** **Питання:** Поняття реалізації права та її форми. Застосування права як особлива форма реалізації права. Поняття та види актів застосування права. **Завдання:** Визначте у вказаних ситуаціях форму реалізації права: Громадянин придбав автомобіль; Суд виніс рішення про арешт майна; О 20:00 будівельники припинили роботу, щоб не заважати сусідам відпочивати; Громадянин надав у фіскальну службу декларацію про доходи; Громадянин не з'явився у виборчу дільницю в день виборів і не прийняв участі у голосуванні; Подружжя уклало шлюбний контракт; Директор заводу видав наказ про звільнення працівника; Водій знизив швидкість до 60км/год. при в'їзді в населений пункт; Суддя спортивних змагань вимагав зняти спортсмена з дистанції за грубе порушення правил; Громадянин направив скаргу за порушення його трудових прав в прокуратуру; Батьки написали заяву про переведення їх дитини на індивідуальний графік навчання у зв'язку з хворобою дитини.
13.2	***Стадії застосування права*** **Питання:** Основні стадії застосування права. Прогалини у правових актах та способи їх подолання. Аналогія закону та аналогія права. Колізії у законодавстві та засоби їх вирішення. **Завдання:** Проаналізуйте стадії процесу застосування норми, зазначеної у ст. 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
14.1	***Поняття та ознаки тлумачення норм права*** **Питання:** Співвідношення інтерпретації права, тлумачення права та правотворчості. Необхідність та практична потреба тлумачення у праві. Поняття тлумачення права. Суб'єкти тлумачення права. Функції тлумачення права. Результати тлумачення права. **Завдання:** Відоме римське висловлювання: «Кращий тлумачник законів – звичай». Визначте його зміст, висловлюючи свою думку з приводу ролі звичаю в тлумаченні права.
14.2	***Види і способи тлумачення норм права*** **Питання:** Методи та способи тлумачення права. Види тлумачення права. Акти тлумачення норм права. **Завдання:** До якого виду юридичного тлумачення (за суб'єктами – офіційне і неофіційне) відносяться: Рекомендація адвокатом клієнту з приводу спадкування; Пояснення про податок на доходи, що міститься в інструкції; Коментар науковців з приводу притягнення експертів до судових розслідувань; Рішення Конституційного Суду України з приводу застосування конкретної статті Закону України. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
15	***Правовий порядок та правова поведінка*** **Питання:** Поняття та ознаки правового порядку. Функції та види правового порядку. Поняття, ознаки та види правової поведінки. Правомірна поведінка: характеристика та класифікація правомірної поведінки. **Завдання:** Проаналізуйте ч. 5 ст. 13 Цивільного кодексу України, визначте, який вид правової поведінки забороняється вказаною нормою права: «Не допускаються використання

	цивільних прав з метою неправомірного обмеження конкуренції, зловживання монопольним становищем на ринку, а також недобросовісна конкуренція». Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
16	***Правопорушення як вид неправомірної поведінки*** **Питання:** Правопорушення: поняття та ознаки. Склад правопорушення. Об'єкт та суб'єкт правопорушення. Об'єктивна та суб'єктивна сторона правопорушення (вина). **Завдання:** 1. Проаналізуйте наступні ситуації: Ситуація А: Водій автомобіля побачив, як двоє підлітків 15-17 років, вискочивши з кущів поблизу дороги, стали перебігати на протилежний бік. Намагаючись уникнути наїзду, він різко вивернув руль автомобіля і при цьому зіткнувся з іншим автомобілем, спричинивши матеріальну шкоду. Визначте вид правопорушень? Визначте суб'єктів юридичної відповідальності? Ситуація Б: Андрій М., 14-річний підліток, був затриманий контролером і оштрафований за безквитковий проїзд. Платити відмовився, і його доправили у відділення поліції, де протримавши 7 годин, відпустили. Кваліфікуйте дії Андрія М.? Чи є він суб'єктом юридичної відповідальності? Відповідь обґрунтуйте. 2. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).
17.1	***Поняття, ознаки та види юридичної відповідальності*** **Питання:** Поняття та ознаки юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Загальносоціальні та індивідуальні цілі юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. **Завдання:** Проаналізуйте вислови відомих людей про відповідальність, проаналізуйте їх та висловіть свою думку: Періандр «Наказуй не тільки за вчинок, але й за намір»; Сенека «Будь-яка розумна людина карає не тому, що був вчинений проступок, а для того, щоб він не вчинявся в майбутньому»; Відомі римські вислови – прокоментуйте їх, обґрунтовуючи свою точку зору: «Добросовісність не допускає, щоб двічі карали за одне і те ж»; «Ніякого злочину, ніякого покарання, якщо вони не передбачені законом».
17.2	***Порядок притягнення до юридичної відповідальності*** **Питання:** Порядок притягнення до юридичної відповідальності. Юридична відповідальність та державно-правовий примус. Звільнення від юридичної відповідальності. **Завдання:** 1. Іван Хомяк повертався пізно ввечері з роботи. В парку його зупинили троє молодих людей із вимогою віддати їм гаманець, у відповідь на відмову один з них став погрожувати ножем. Застосувавши прийоми рукопашного бою Хомяк наніс нападаючим тілесні пошкодження невеликої та середньої важкості. Чи понесе юридичну відповідальність Іван Хомяк? Відповідь обґрунтуйте. Тестові завдання (на навчальній платформі MOODLE).

Самостійна робота студента

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	
			д.ф.н	з.ф.н
1.	Теорія права в системі юридичних наук	Охарактеризуйте Теорію права як юридичну науку, визначте її об'єкт, предмет та особливості. Розкрийте основні функції та методологію Теорії права, а також визначте сучасні проблеми й перспективи її розвитку.	4	9
2.	Право в системі соціального регулювання	Розкрийте сутність соціального регулювання, охарактеризуйте його ознаки та основні види. Проаналізуйте поняття, функції та види соціальних норм і визначте місце права в системі соціальних норм.	4	9
3.	Праворозуміння	Проаналізуйте причини та закономірності походження права. Охарактеризуйте основні вчення та концепції про	4	9

		право, розкрийте поняття, ознаки й сутність права та визначте його соціальне призначення.		
4.	Принципи права	Розкрийте поняття та значення принципів права. Охарактеризуйте основні види принципів права та визначте особливості принципів окремих правових інститутів.	2	4,5
5.	Функції права	Охарактеризуйте сутність, основні ознаки та систему функцій права. Розкрийте підходи до класифікації функцій права та проаналізуйте зміст спеціально-юридичних функцій.	2	4,5
6.	Право і держава	Розкрийте поняття, ознаки та форми держави. Охарактеризуйте державний апарат і правові форми здійснення функцій держави. Визначте основні ознаки та принципи правової держави.	4	9
7.	Джерела права	Охарактеризуйте поняття та основні види форм (джерел) права. Проаналізуйте класифікацію джерел права та розкрийте особливості нормативно-правового акта як форми права.	4	9
8.	Система права і правова система	Порівняйте систему права та систему законодавства, розкрийте їх поняття, структуру та співвідношення. Охарактеризуйте правову систему та основні види правових сімей.	4	9
9.	Норми права	Розкрийте поняття, ознаки та структуру норми права. Охарактеризуйте основні класифікації правових норм та проаналізуйте співвідношення норми права і статті закону.	4	9
10.	Правотворчість	Розмежуйте поняття правоутворення, правотворчості та законотворчості, визначте їх співвідношення. Охарактеризуйте принципи, види та стадії правотворчого процесу, а також розкрийте поняття й значення законодавчої техніки.	4	9
11.	Правове регулювання	Охарактеризуйте поняття та способи правового регулювання. Проаналізуйте методи, типи та види правового регулювання, розкрийте структуру механізму правового регулювання та визначте особливості правових режимів.	4	9
12.	Правові відносини	Розкрийте поняття, ознаки та види правовідносин. Охарактеризуйте їх суб’єктів, об’єкти та зміст. Поясніть сутність правосуб’єктності та визначте роль юридичних фактів у виникненні, зміні та припиненні правовідносин.	4	8
13.	Реалізація права	Охарактеризуйте поняття та форми реалізації права. Розкрийте особливості застосування права як особливої форми його реалізації. Визначте поняття, види та основні вимоги до актів застосування права.	4	9
14.	Тлумачення права	Розкрийте поняття та види тлумачення норм права. Охарактеризуйте основні способи та види тлумачення правових норм, а також визначте поняття, ознаки та види інтерпретаційно-правових актів.	4	9
15.	Правова поведінка	Охарактеризуйте сутність та основні ознаки правомірної поведінки. Проаналізуйте внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на правомірну поведінку, та розкрийте основні підходи до її класифікації.	2	4,5
16.	Правопорушення	Розкрийте поняття, ознаки та юридичний склад правопорушення. Охарактеризуйте основні види	2	4,5

		правопорушень за ступенем суспільної небезпеки та проаналізуйте об’єктивні й суб’єктивні причини їх виникнення.		
17.	Юридична відповідальність	Охарактеризуйте поняття, сутнісні ознаки та цілі юридичної відповідальності. Проаналізуйте підстави притягнення до юридичної відповідальності та її види за галузевою ознакою. Розмежуйте підстави звільнення від юридичної відповідальності та обставини, що виключають її.	4	8

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Оцінювання самостійної роботи здобувачів здійснюється у межах поточного контролю, де за виконання різних видів завдань (написання есе, підготовку тематичних глосаріїв, складання порівняльних таблиць, розв'язання практичних кейсів/казусів та проходження тестування) нараховується до 50 % від загальної підсумкової оцінки (максимум 50 балів з 100 за 17 тем навчальної дисципліни). Згідно з програмою, оцінка залежить від рівня освоєння матеріалу та якості виконання завдань: рівень «відмінно» передбачає повне, глибоке та самостійне розкриття теоретичних питань із вільною аргументацією, використанням додаткової літератури та 100% правильним вирішенням тестів; «дуже добре» та «добре» виставляються за достатнє або загальне володіння матеріалом із незначними неточностями, обмеженою аргументацією чи частково вирішеними тестами; рівні «задовільно» та «достатньо» відповідають поверхневим або частковим знанням із суттєвими помилками, а «незадовільно» — відсутності знань та невиконаним завданням. Додатково оцінюються конкретні види робіт: за складання глосарію чи написання есе нараховується до 2 балів (за повний виклад і ґрунтовні узагальнення — 2 бали, за неповний або без глибокого аналізу — 1 бал), а також можуть зараховуватися результати неформальної освіти з платформ Prometheus та HELP за відповідною шкалою балів за умови дотримання правил академічної доброчесності.

Методи навчання

Навчання та викладання побудоване на комплексному і студентоцентричному підходах, принципах академічної свободи і академічної доброчесності, базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекцій (лекція-диспут, лекція-дискусія, лекція-презентація), практичних занять (робота з джерельною базою, навчально-методичною, науковою літературою), самостійної та індивідуальної роботи студентів, вирішення кейсів, індивідуального підходу до кожного студента.

Система контролю та оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; тестові завдання; написання тематичних глосаріїв; проєкти (індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі та ін.); реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; виступи на наукових заходах, конференціях; вирішення казусів; інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, тематичних глосаріїв тощо); виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем і таблиць; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Підсумкова оцінка виставляється за умови наявності документа здобувача, що підтверджує його участь у заході неформального навчання.

Загалом, 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни «Теорія права» студент набирає шляхом додавання балів, одержаних ним на кожному практичному занятті.

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
«відмінно»	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів і письмових відповідей, глибоко та всебічно володіє логічною термінологією, розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішено всі тестові завдання.
«дуже добре»	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів і письмових відповідей, володіє логічною термінологією, в основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено більшість тестових завдань.
«добре»	У цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів і письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішено половину тестових завдань.
«задовільно»	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішено меншість тестових завдань.
«достатньо»	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів і письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішено окремі тестові завдання.
«незадовільно»	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань. Не вирішено

	жодного тестового завдання.

Доповнення до виступу. **2 бали** отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми. **1 бал** отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів. **2 бали** отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми. **1 бал** отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль. **2 бали** нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі й аргументовано висловлюють свої думки. **1 бал** отримують студенти, які частково володіють матеріалом і можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Складання словника основних термінів (глосарію), визначених програмою курсу (за темами). Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій. **2 бали** нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їхній зміст. **1 бал** нараховується студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Підготовка творчих завдань (есе). Есе – це самостійна творча робота, у якій у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе – це самостійне розкриття студентом, на підставі опрацьованого матеріалу, теми, проблеми, питання. **2 бали** отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об’єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них і зробити ґрунтовні узагальнювальні висновки. **1 бал** отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх аналізу й узагальнювальних висновків.

Ще 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає під час ***екзамену***, який є формою ***підсумкового контролю***.

Підсумковий контроль. Екзамен з навчальної дисципліни «Теорія права» складається з суми балів за два екзаменаційні питання та виконання тестових завдань: 2 запитання з блоку теоретичних питань (всього 30 балів) та 40 тестових завдань, кожне з яких оцінюється максимально на 0,5 бала (всього 20 балів).

Оцінювання відповідей на теоретичні питання (0–30 балів)

25–30 балів отримують студенти, які в повному обсязі володіють навчальним матеріалом; досконало оперують поняттями та категоріями доктрини теорії права,

ґрунтовно засвоїли теоретичні знання та супроводжують відповідь практичними прикладами, використовуючи переконливу аргументацією; вміють належним чином використовувати нормативну базу; опрацювали основну (базову) та додаткову літературу та застосовують основні її положення при розкритті змісту відповідної проблематики; здатні давати критичні оцінки правових явищ у сферах правотворення, правозастосування та правоінтерпретації.

21–24 бали отримують студенти, які мають системні знання з тематики визначених питань; засвоїли рекомендовану основну (базову) та додаткову літературу; продемонстрували знання навчального матеріалу; розуміють специфіку застосування теоретичних знань на практиці; достатньо добре володіють відповідним категоріально-понятійним апаратом теорії права, однак, не до кожного питання добирають чітку аргументацію для обґрунтування своєї позиції.

17–20 балів отримують студенти, які частково засвоїли рекомендовану основну (базову) літературу з відповідної проблематики, але без поглибленого аналізу рекомендованих додаткових джерел; здебільшого засвоїли навчальний матеріал; мають незначні прогалини у знаннях специфіки теоретико-правової проблематики, характеристики методологічного інструментарію, змісту теоретико-правових понять і категорій тощо.

14–16 балів отримують студенти, які мають досить поверхневі знання щодо проблем, які охоплюють теоретичні питання; показують фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, хоча при вказівці на помилки, можуть знайти шляхи їх усунення; обмежуються опосередкованим володінням теоретичними питаннями та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури.

10–13 балів отримують студенти, які показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань; обмежилися лише поверхневим аналізом теоретичних питань та мінімальним опрацюванням лише основної (базової) літератури, а при вказівці на помилки, не можуть одразу ж знайти шляхи їх усунення.

0–9 балів отримують студенти, які виявили суттєві прогалини в знаннях навчального матеріалу; при вказівці на допущені принципові помилки не можуть знайти шляхів їх усунення; частково та поверхово розкрили лише окремі положення теоретичних питань і допустили при цьому суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питань; фактично не готові до пошуку, оброблення й аналізу інформації з теорії права, оцінки теоретико-правових явищ.

Оцінювання вирішення 40 тестових завдань (0–20 балів). Кожне правильно розв’язане тестове завдання оцінюється максимально на 0,5 бала. Кожне неправильно розв’язане тестове завдання оцінюється в 0 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)																	**Кількість балів**
Змістовий модуль №1									**Змістовий модуль № 2**								
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	**50**
3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	4	3	4	2	2	4	

25	**25**	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	F_X (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Підсумкова оцінка як показник результатів вивчення навчальної дисципліни «Теорія права» складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – ***50 балів*** та підсумкового модуль-контролю (екзамен) – ***50 балів*** за ***100-бальною університетською шкалою.***

Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Блок теоретичних питань:

1. Поняття та типи праворозуміння.
2. Природно-правовий тип праворозуміння.
3. Юридичний позитивізм як тип праворозуміння.
4. Соціологічний тип праворозуміння.
5. Поняття та ознаки права.
6. Поняття та ознаки принципів права.
7. Загальні принципи права.
8. Галузеві та міжгалузеві принципи права.
9. Поняття та ознаки функцій права.
10. Спеціально-юридичні функції права.
11. Поняття та ознаки соціальних норм.
12. Види соціальних норм.
13. Єдність та відмінність права і моралі.
14. Поняття та види джерел (форм) права.
15. Правовий звичай.
16. Правовий прецедент.
17. Нормативно-правовий договір.
18. Нормативно-правовий акт.
19. Закон: поняття, види.
20. Підзаконні нормативно-правові акти.

21. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, за колом осіб.
22. Поняття та ознаки держави.
23. Форма державного правління: загальна характеристика.
24. Форма державного устрою: загальна характеристика.
25. Державний (політичний) режим.
26. Функції держави.
27. Механізм держави: поняття та структура.
28. Поняття системи права.
29. Предмет і метод правового регулювання.
30. Публічне і приватне право.
31. Галузь, підгалузь, інститут права як елементи системи права.
32. Поняття та ознаки системи законодавства.
33. Співвідношення системи права і системи законодавства.
34. Систематизація законодавства: поняття, значення.
35. Правова система як сукупність правових явищ.
36. Романо-германський тип правової системи.
37. Англо-американський тип правової системи.
38. Релігійно-традиційний тип правової системи.
39. Поняття та ознаки норми права.
40. Види норм права.
41. Спеціалізовані норми права: природа, особливості та значення в правовому регулюванні.
42. Поняття та загальна характеристика структури норми права.
43. Співвідношення норми права та статті нормативно-правового акту.
44. Правоутворення, правотворчість, законотворчість, нормотворчість: поняття і співвідношення.
45. Функції правотворчості.
46. Принципи правотворчості.
47. Стадії правотворчого процесу.
48. Поняття та ознаки правовідносин.
49. Класифікація правовідносин.
50. Види суб’єктів правовідносин.
51. Об’єкти правовідносин: поняття і види.
52. Зміст правовідносин: суб’єктивне право і юридичний обов’язок.
53. Юридичні факти та їх класифікація.
54. Поняття та форми реалізації права.
55. Застосування права як особлива форма реалізації права.
56. Стадії застосування права та їх послідовний аналіз.
57. Акти застосування права: поняття, ознаки, види.
58. Поняття та значення тлумачення (інтерпретації) норм права.
59. Способи тлумачення норм права.
60. Офіційне і неофіційне тлумачення права.
61. Акти тлумачення норм права: поняття та ознаки.
62. Поняття правової поведінки.
63. Поняття та характеристика правомірної поведінки.

64. Поняття та ознаки правопорушень.
65. Склад правопорушення.
66. Поняття та форми вини.
67. Види правопорушень.
68. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
69. Підстави юридичної відповідальності.
70. Види юридичної відповідальності.

Блок тестових завдань (на навчальній платформі MOODLE).

Зарахування результатів неформальної освіти

Якщо здобувач освіти отримав знання окрім формальної освіти у неформальній/інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно положення «Про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» та рішення кафедри (на основі аргументування викладача, що тематика семінарів, вебінарів, воркшопів, тренінгів, у яких взяв участь студент підтверджується сертифікатом, програмою, а також відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю тощо).

При поточному контролі враховуються результати неформального навчання, здобуті на навчальній платформі Prometheus (Конфлікт інтересів: треба знати! https://prometheus.org.ua) та навчальній платформі HELP (Judicial Reasoning and Human Rights, Gender Equality and Gender Mainstreaming), що за змістом відповідають темі або окремим питанням теми навчальної дисципліни «Теорія права».

Під час зарахування результатів неформального навчання застосовується шкала оцінювання відповідно до розподілу балів за темою навчальної дисципліни, яка відображена у робочій програмі навчальної дисципліни «Теорія права».

Рекомендована література

Основна література:

1. Загальна теорія права. Нормативний курс : підруч. для студ.-юристів / Кол. авт. ; За ред. доктора юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 596 с.
2. Загальна теорія права : підручник / за ред. О. В. Петришина ; [наук. ред. : Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський] ; Нац. акад. прав. наук України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Вид. 2-ге, виправ. й перероб. Харків : Право, 2025. 576 с.
3. Загальна теорія права : посіб. для підгот. до іспитів / [Д. С. Бойчук, О. Р. Дашковська, А. М. Мерник, І. В. Процюк, К. О. Трихліб] ; за заг. ред. І. В. Процюка. Харків : Право, 2025. 212 с.
4. Кельман М. С. Загальна теорія права: підручник / М. С. Кельман, В. М. Стратонов. Вид. 6-те, доп. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 742 с.
5. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 584 с.

6. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Теорія права: стан і перспективи. Київ : Університет «Україна», 2022. 208 с.
7. Пендюра М. М. Теорія держави та права. Курс інтерактивних лекцій. Київ: 7БЦ, 2023. 468 с.
8. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
9. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. 4-те видання, стереотипне. Підручник. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
10. Теорія права і держави : підручник / В. Сухонос, В. Сухонос, Р. Білокінь, В. Панкратова ; за ред. В. В. Сухоноса. Суми : Університетська книга, 2025. 596 с.

Додаткова література:

1. Донченко О. П., Бунчук О. Б. Культура прав людини: міжнародно-правові стандарти і національний досвід. *Юридичний вісник.* 2020. № 1. С. 253–260.
2. Донченко О. П., Грекул-Ковалик Т. А. Правосуб'єктність як формальна властивість суб'єкта права. *Юридичний вісник.* 2022. № 2. С. 131–138.
3. Заморська Л. І. Системність права та її значення для сучасної загальнотеоретичної юриспруденції. *Вісник Південно-регіонального центру Академії правових наук України.* 2017. № 10. С. 8–14.
4. Заморська Л. І. Громадянське суспільство та його роль у забезпеченні цінності права та правової нормативності. *Публічне право*. 2016. № 4. С. 31.
5. Карвацька С. Б. Співвідношення міжнародного та національного правопорядків. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2018. Вип. 6. Т. 2. С. 275–281.
6. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навч. посіб. Дніпро : Гельветика, 2018. 360 с.
7. Максимюк О. Д. Правове регулювання та правове життя невідворотності юридичної відповідальності. *Науковий вісник публічного та приватного права.* Вип. 5. Том 1, Київ : Науково-дослідний інститут публічного права. 2018. С. 40–43.
8. Миронюк О. І., Донченко О. П. Вплив правової ідеології на визначення національної стратегії сучасної української держави. The XXXI International *Science Conference «Trends in the development of modern scientific».* Vancouver, Canada. 2021. June 22–25. P. 192–194.
9. Радейко Р. І., Бачинський Т. В. Основи ІТ-права: навч. посіб. Київ : Юрінком інтер, 2019. 244 с.
10. Тицька Я. О. Теорія держави і права : навчальний посібник / Я. О. Тицька, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, Н. В. Атаманова, Н. Б. Арабаджи. Міжнародний гуманітарний ун-т. Одеса, 2021. 193 с.

Інформаційні ресурси

https://moodle.chnu.edu.ua/course/section.php?id=51474
https://www.youtube.com/watch?v=Sy_oU1eocr0
https://www.youtube.com/watch?v=iQaUWvw1Xbc
https://www.youtube.com/watch?v=kI0FzEenk00

https://www.youtube.com/watch?v=xSPVecMUrkE

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.